

Presentació

Aquest número de la *Revista Valenciana de Filologia* presenta un dossier monogràfic dedicat a la cultura festiva, integrat per cinc articles que aborden diverses temàtiques, geografies i períodes històrics, analitzats des d'enfocaments i metodologies diferents. El conjunt evidencia la riquesa de perspectives des de les quals pot ser estudiada aquesta realitat en l'àmbit de la recerca acadèmica.

Com a part de la cultura popular, la cultura festiva engloba pràctiques culturals vives, recreades majoritàriament de manera anònima des del carrer, les associacions i els col·lectius. Inclou festes majors i patronals, de barri i de carrer, processons, cavalcades, músiques, danses i balls populars, rituals religiosos i cívics, festivals, etc., celebrats de manera cíclica o extraordinària, i configurats com a espais de trobada intergeneracional que expressen de manera concreta el sentir d'una comunitat celebrant.

Coordinats pel professor de la Universitat de València Enric Olivares, especialista en la matèria, els cinc treballs constitueixen altres tants estudis de cas elaborats per diversos estudiosos de la Universitat de València, la Universitat d'Alacant, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Salamanca.

En primer lloc, Juanma Ferrando, professor de Didàctica de l'Expressió Musical a la Universitat de Salamanca, analitza i edita el quadern de camp elaborat entre 1948 i 1949 per la compositora i musicòloga Dolores Sendra, amb el qual va recórrer dèsset poblacions del Comtat i la Marina Alta recopilant melodies de la tradició valenciana. El treball esdevé una font fonamental per comprendre tant el procés de recerca folklòrica com el context social que caracteritzen aquell període històric.

Recepció: 31/01/2026. Acceptació: 08/02/2026. Publicació: 01/09/2026

Montiel Seguí, doctora en Història de l'Art per la Universitat de València, s'endinsa en la cercavila dels fanalets de Castelló de Rugat, una tradició festiva mediterrània que articula memòria col·lectiva, participació infantil i identitat local al voltant del fanalet artesanal. L'estudi defensa la necessitat de la seua protecció patrimonial mitjançant la declaració com a Bé Immaterial de Rellevància Local, atesa la seua vàlua històrica, social i cultural.

Héctor Càmarà, professor de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, analitza en el seu treball les reassignacions derivades del procés de patrimonialització del Misteri d'Elx, festa major del poble il·licità declarada Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat el 2001, i el seu impacte en el sentit festiu i identitari local.

Maria Garganté, professora d'Història de l'Art de la Universitat Autònoma de Barcelona, estudia la transformació de l'espai públic en la cultura festiva a Catalunya, des de l'època del Barroc fins a les festes contemporànies de Gràcia, amb Barcelona com a marc principal, distingint entre una dimensió escenogràfica —basada en arquitectures i ornaments efímers— i una altra de performativa, vinculada a l'ocupació ritual i lúdica dels carrers.

Finalment, Enric Olivares, professor d'Història de l'Art de la Universitat de València, analitza els jocs de galeres i les batalles navals fingides documentades al territori valencià com una de les manifestacions més singulars de la tradició festiva des de l'Edat Mitjana fins a l'època contemporània. Així mateix, n'examina la funció política, religiosa i cultural com a instruments de propaganda, exaltació monàrquica o identitat gremial, així com de representació de l'alteritat.

Enric Olivares Torres
Universitat de València